

FRITIDSGÅRDARNA HAR GJORT POLITISKT FIASKO

UNGDOMIFIERINGEN AV DEN KOMMUNALA FRITIDSPOLITIKEN ÄR SEKTORN S STÖRSTA INTELEKTUELLA PROBLEM! SÅ LÄNGE DEN KVARSTÅR KOMMER SEKTORN ATT FÖRBLI EN LÅGSTATUSSEKTOR, SKRIVER FRITIDSVETAREN HANS-ERIK OLSON I ETT DEBATTINLÄGG SOM FÖLJER UPP DISKUSSIONEN OM FRITIDSGÅRDARNAS POLICY. DEBATT HANS-ERIK OLSON

I Fria Tider 2004:1 klagar Diana Pettersson Svenneke och Kenneth Westin på att fritiden saknas i Fritidsforums nya policyprogram.

De har fog för kritiken, men den drabbar även dem själva. De utbildar ungdomsledare och reducerar, som så många andra inom kommunal »fritidssektor«, fritidsbegreppet till något som bara gäller ungdomar. Närmare bestämt ungdomar som går på högstadiet.

Vi fritidsvetare utgår i stället från en teori om varför människor – oavsett ålder – gör saker och ting alldeles frivilligt på sin fria tid. Teorin – underbyggd av massiv empirisk forskning utomlands – visar att skälet ligger i att vi vill höja vår livskvalitet och vårt välbefinnande. Därmed kan vi inte sätta likhetstecken mellan fritid och ålderssegregerande verksamhet på till exempel en »fritidsgård«. Gör vi det så hamnar vi i en »verksamhet utan avsikt«, som Kommunförbundet skrev om i en enkel liten skrift för några år sedan.

Gårdsverksamheten är idag på fallrepet. Utförlöpan började redan i slutet av 1960-talet när verksamheten fick dåligt rykte på grund av haschande ungdomar på gårdarna. Sedan kom 1970-talet och namnen »ungdomsledare« och »ung-

domsgårdar« byttes ut mot »fritidsledare« och »fritidsgårdar«.

Tanken var att vuxna skulle lockas till gårdarna, som skulle bli »allaktivitetshus« eller i varje fall »alla åldrars hus«. Hade så skett hade vi fått riktiga »fritidsgårdar«. Men den tanken saboterades – åtminstone i Stockholm – av alla uppfostringsideologer bland personalen. De ville inte arbeta med vuxna.

De gamla ungdomsgårdarna bedrev en verksamhet med tydlig avsikt. Huvuduppgiften var att utföra en »förutsättningslös social insats« som kunde motverka och »förebygga« ligabildningar och andra asociala tendenser. Gårdarna var en resurs, som »i direkt sanerande syfte« kunde utnyttjas i områden där ungdomarna hade »anpassningssvårigheter«.

Så talar en professionell ungdomsledare!

Fritidsgårdarna har däremot gjort politiskt fiasko. De vuxna har i liten utsträckning kommit in i verksamheten. Detta tycks Fritidsforums ledning inte ha förstått. Fiaskot visar sig också i att »fritidsledarna« inte vet om de skall driva gården för »problemungdomar« eller ett fritidscentra för att utveckla besökarnas livskvalitet och välbefinnande. Detta påpekar också Svenneke/Westin. Slutsatsen är given: vi har en oprofessionell

nell fritidsledarkår! Det samma kan sägas om de politiker och chefstjänstemän som med skattepengar obekymrat fortsätter att driva en »verksamhet utan avsikt«.

Ungdomifieringen av den kommunala fritidspolitikerna är sektorns största intellektuella problem! Så länge den kvarstår kommer sektorn att förbli en lågstatussektor!

DET ÄR ONEKLIGEN intressant att se hur våra kommunalpolitiker värnar om segregationen inom fritidssektorn, trots allt tal om integration. Därför har vi ungdomsgårdar, ungdomens hus, föreningslokaler, idrottshallar, kulturhus, studiehem, dagcentraler m.fl., där besökarna slipper möta någon som inte tillhör »gänget«. För att stärka segregationen finns det gott om pengar.

Ett viktigt skäl till ålderssegregationen på gårdarna är att de flesta politiker menar – även om alla inte vågar säga det högt – att gårdarnas huvuduppgift är att för en billig penning ta hand om »buset« på gator och torg. Jag har flera bevis på detta. Då blir den ålderssegregerade verksamheten rationell, ty sådana miljöer är utmärka i utbildnings- och uppfostringsverksamhet. Skolan är ett gott exempel.

Om vi i stället lägger ett fritidsperspektiv på gårdarna och frågar oss vad som behövs för att ungdomar skall höja sin livskvalitet, så blir svaret: »socialisering in i vuxenvärlden«. Uppfostringsideologerna hävdar då, att denna socialisation enbart kan utföras av utbildade »experter«. »Vanligt folk« kan inte bidra med något!

Skitsnack! I 10 000-tals år har »vanligt folk« folk fostrat sin samtids ungdom till goda samhällsmedborgare. Varför skulle det inte fungera på 2000-talet?

Vad blir resultatet av segregationen? I Göteborgs fritidsvaneundersökning angav nio procent av ungdomarna att de inte hade någon vuxen att tala med! Grattis till politikerna i Göteborg! Vilken livskvalitet ni bygger för era invånare!

Och i Malmö klagar vuxenvärlden på snorungarna i Rosengård, som i augusti slog sönder skolans alla rutor. Var fanns de vuxna den kvällen? Satt de hemma och tittade på tv? Vad skulle de annars göra? Sitta på krogen? Grattis till Malmös politiker, ni har ju lyckats i er önskan att segregera de boende i Rosengård! Längs flera olika variabler.

DET ÄR HÄR FRITIDSFORUM kan komma in. Jag skriver »kan« för organisationen har under de senaste åren marknadsfört sig själv som »Ungdoms/fritidsgårdarnas Riksförbund«. Fritidsforum är tillbaka i 60-talet, då organisationen hette just »Sveriges Ungdoms- och Hemgårdars Riksförbund« (1958–1969). Utvecklingen har gått bakåt i stället för framåt!

Detta framträder även i policy-dokumentet. Det är visserligen allmänt hållet och kan därför sägas omfatta även vuxenverksamhet. Men alla vet vilka grupper en fritidsgård vänder sig till och därför blir policyn tandlös. Dokumentet blir till och med löjligt – läst med fritidsögon – när det framhålls att ungdomar skall vara en »prioriterad grupp«. Det är sannerligen inget fritidsgårdsledarna behöver arbeta hårt för att uppfylla!

Jag förstår att organisationen vill göra sig populär hos kommunalpolitiker, som inte har tänkt längre än näsan räckt. Men

» SVENSKA KOMMUNALPOLITIKER VERKAR MER INTRESSERADE AV ATT ÅKA RUNT OCH HÅLSA PÅ VARANDRA. ATT TITTA PÅ »GODA EXEMPEL« UTGÖR FÖREVÄNDNINGEN. VAD SOM HÄNDER UTOMLANDS VILL MAN INTE VETA. DÄRFÖR HAR DE ALDRIG SETT ETT AMERIKANSKT NEIGHBOURHOOD CENTRE ELLER ETT NORSKT BYDELSHUS OCH KAN DÄRMED INTE HELLER GÖRA SIG EN FÖRESTÄLLNING OM VAD EN SÅDAN KAN VARA.«

är det verkligen en uppgift för en fri organisation att stryka maktavare medhårs?

På 70-talet drev Ulf Blomdahl och Pär Kågeson projekt kring grannskapsarbete/community work. Tanken var att få gårdsledarna att förstå att deras uppgift var att få folket i ett grannskap att lyfta sig själva i håret. De tankarna är i det närmaste bortblåsta i dagens Fritidsforum. »Bärande relationer« mellan ungdomar och ledare är betydligt viktigare!

Utomlands är situationen annorlunda. Nu är åter de gamla begreppen från 60-talet i svang, kompletterade med »community empowerment, capacity building« med mera. I USA ses nu landets många fritidscentra – »neighbourhood centres« för alla i ett grannskap – som en viktig resurs i demokratiarbetet och skapandet av aktiva medborgare. Och det arbetet vänder sig till vuxna eftersom det är vi som bär upp samhället och inte tonåringarna!

Det intressanta är att många debattörer ser den amerikanska hemgårdsrörelsen – med Jane Addams »Hull House« i Chicago (USA:s Birkagård) i spetsen – som ett föredöme.

Fritidsforum kan föra en unik debatt i Sverige. Den samlingslokalutredning, som Justitiedepartementet publicerade i december 2003, har inte förstått hur man skapar aktiva medborgare. Visserligen finns i slutet några förslag som skulle leda i den riktningen, men konsekvenserna har inte utretts. Utredningen var också trängd mellan flera »tunga« organisationers intressen för sina »egna« statliga bidrag. Hemgårdsrörelsen nämns knappt.

Folkets Husrörelsen har gått ner i ideologisk spagat mellan å ena sidan flotta konferensanläggningar och å andra sidan små allaktivitetshus byggda av folk på platsen. »Våra gårdar« driver mest verksamhet för nykterhetsrörelsen. »Bygdegårdarna« har däremot funnit sin nisch och antalet har skjutit i höjden.

Nu behöver vi få en liknande utveckling i städerna. I början

av 1900-talet stod hemgårdsrörelsen för en sådan utveckling, men sedan Fritidsforum har gått ner sig i ungdomsgårdsträsket, så får väl »Bygdegårdarnas Riksförbund« stå för stadsförnyelsen?

I förorterna ser vi också en tydlig rörelse åt detta håll. Många små Folkets Hus byggs nerifrån, byalag letar lokaler för verksamheten, bygdegårdar öppnar även i städerna. Det är här som Fritidsforum har sin utvecklingspotential! Men det har organisationen inte förstått. Vilken anledning har byalag och grannskapsgrupper att gå med i Fritidsforum? Vad finns att läsa i Fria Tider som är intressant för vuxna som vill få grannskapet att leva upp? Vilka kurser tar upp sådana frågeställningar?

Bygdegårdarnas riksförbund har inte heller förstått den nya dynamiken. Vi saknar därför en organisation som kan driva dessa frågor. Då famlar också politikerna i mörkret. Det ser vi i Samlingslokalutredningen, det har vi i åratal sett i Stockholm och nu står Nacka kommun på tur att klia sig i håret inför ett käckt Folket Hus i Fisksätra. Vad skall ett sådant vara bra för? Ja, det kan man undra!

Svenska kommunalpolitiker verkar mer intresserade av att åka runt och hälsa på varandra. Att titta på »goda exempel« utgör förevändningen. Vad som händer utomlands vill man inte veta. Därför har de aldrig sett ett amerikanskt neighbourhood centre eller ett norskt bydelshus och kan därmed inte heller göra sig en föreställning om vad en sådan kan vara.

» I FÖRORTERNA SER VI OCKSÅ EN TYDLIG RÖRELSE ÅT DETTA HÅLL. MÅNGA SMÅ FOLKETS HUS BYGGS NERIFRÅN, BYALAG LETAR LOKALER FÖR VERKSAMHETEN, BYGDEGÅRDAR ÖPPNAR ÄVEN I STÄDERNA. DET ÄR HÄR SOM FRITIDSFORUM HAR SIN UTVECKLINGSPOTENTIAL! MEN DET HAR ORGANISATIONEN INTE FÖRSTÅTT.«

Om vi vill ha aktiva medborgare; om vi vill ha en demokratisk utveckling i grannskapet, om vi vill ha integration är det dags att nu starta en kampanj mot alla segregerade fritidsmiljöer. Det är dags att vi inser att ålderssegregerade miljöer är precis lika dåliga fritidsmiljöer för ungdomar som kommersiella spelhallar!

När kommunernas politiker och chefstjänstemän har insett detta, så kan vi börja bygga det goda samhället där sjukskrivning, brottslighet och isolering ersätts av kreativitet, livskvalitet och välbefinnande bland hela befolkningen. Det finns utländsk forskning som underbygger den ståndpunkten!

ANNONS

»KLOKA MÖTEN« »ETIK FÖR FRITIDSLEDARE«

**YRKESFÖRENINGEN FÖR FRITIDSLEDARE BJUDER IN TILL
KONFERENS OCH ÅRSMÖTE**

Mats Trondmans föreläser om »kloka möten – om den förlängda ungdomstiden och fritidsledarrollen«.

Konferensen är avslutning på våra lokala konferenser i Umeå, Malmö och Göteborg där ämnet »etik för fritidsledare« har diskuterats. Intentionen är att skapa en gemensam nedtecknad etik som kan gälla som rättesnöre för alla fritidsledare.

När Fredagen den 8 oktober med start kl 09.30.

Därefter följer Yff:s årsmöte kl 13.30–16.30 (ca), endast för medlemmar.

Var Brygghuset Norrtullsgatan. 12 N i Stockholm (Tunnelbana Odenplan)

Kostnad 300 kr för medlem och 500 kr för icke medlem. I priset ingår fika, lunch och föreläsning.

ANMÄLAN www.fritidsledare.net

